

«ШӘКӘРІМУНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ		
4 деңгейлі СМК құжаты	№ 1 басылым 02.03.2026 ж.	ФП 042-2.07-2026
PhD-докторантураға түсу емтихандарының бағдарламасы		

Ветеринария және ауыл шаруашылығы зерттеу мектебі

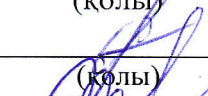

«Ветеринария» кафедрасы

**D138 Ветеринария
білім беру бағдарламалары тобы бойынша
PhD-докторантураға түсу емтиханының
БАҒДАРЛАМАСЫ**

Семей – 2026 ж.

1 ӘЗІРЛЕНДІ ФП 042-2.07-2026

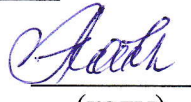
Құрастырғандар:

А.С. Койгельдинова, в.ғ.к., қауымд. профессор,
кафедра меңгерушісі
«26» 02 2026 ж.
(КОЛЫ)С.Д. Тусупов, в.ғ.к., қауымд. профессор
«26» 02 2026 ж.
(КОЛЫ)С.Т. Дюсембаев, в.ғ.д., профессор
«26» 02 2026ж.
(КОЛЫ)М.К. Нуркенова, в.ғ.к., аға оқытушы
«26» 02 2026ж.
(КОЛЫ)**2 ТАЛҚЫЛАНДЫ**

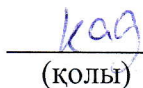
Ветеринария кафедрасының отырысында

«26» 02 2026ж. № 7 хаттамасы

Кафедра меңгерушісі

«26» 02 2026ж. А.С. Койгельдинова
(КОЛЫ)**3 КЕЛІСІЛДІ**

ҒКДАО басшысы

«02» 03 2026 ж.
(КОЛЫ)

С.К. Касымов

4 БЕКІТІЛДІБасқарма мүшесі –
ғылым жөніндегі проректоры«02» 03 2026 ж.

Ж. Қалибекқызы

1.Кіріспе

Білім беру бағдарламасы бойынша PhD докторантураға түсушілерге арналған қабылдау емтихандарының бағдарламасы үміткерлердің кәсіби дайындық деңгейін, ғылыми-зерттеу қызметіне дайындығын, сондай-ақ заманауи ветеринариялық-медициналық талаптар мен халықаралық стандарттарға сәйкес негізделген шешімдер қабылдау қабілетін анықтауға арналған.

D138 – Ветеринария білім беру бағдарламалары тобы бойынша мамандарды даярлау деңгейіне қойылатын негізгі талаптар:

Докторантураға түсуші:

Түсінігі болу керек:

-ветеринариялық медицина, биотехнология және биологиялық қауіпсіздік салаларының заманауи даму үрдістері туралы;

-жануарлардың инфекциялық және инфекциялық емес ауруларын диагностикалау, алдын алу және емдеудің заманауи әдістері туралы;

-ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру, эпизоотиялық мониторинг және ветеринариялық-санитариялық бақылау қағидадары туралы;

-ветеринария және биологиялық қауіпсіздік саласындағы халықаралық стандарттар мен нормативтік құжаттар туралы;

-ветеринариялық медицинадағы молекулалық биология, генетика және иммунология жетістіктері туралы.

Құзыреттілігі болу керек:

-ғылыми зерттеулер нәтижелерін талдау және интерпретациялау мәселелерінде;
-ПТР, ELISA және басқа да молекулалық әдістерді қоса алғанда, заманауи зертханалық диагностика әдістерін қолдануда;

-ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру және жүргізуде;

-эпизоотиялық жағдайды бағалау және жануарлар ауруларының алдын алу мен жою шараларын әзірлеуде;

-ғылыми деректерді өңдеудің заманауи ақпараттық технологиялары мен статистикалық әдістерін қолдануда.

Дағдыға ие болу керек:

-ғылыми зерттеулерді өз бетінше жүргізу және алынған нәтижелерді талдау;
ғылыми мақалалар, есептер және презентациялар дайындау;

-ғылыми зерттеулер нәтижелері бойынша негізделген қорытындылар жасау;

-заманауи зертханалық және аспаптық зерттеу әдістерін қолдану;

-ветеринариялық медицина ғылымының жетістіктерін өндірістік және арнайы ғылыми-зерттеу жұмыстарында талдау;

-ветеринария саласындағы өзекті ғылыми мәселелерді шешуде сыни және шығармашылық ойлау.

Докторантураға түсу емтиханы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығымен бекітілген жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларына сәйкес жазбаша немесе компьютерлік форматта өткізіледі.

2. Пән атаулары және олардың негізгі тараулары

2.1. Ет және сүт өнімдерінің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы

1-ші тақырып. **Ет және сүт өнімдерінің сапасы мен қауіпсіздігіне қойылатын талаптар.** Ет өнімдерінің сапасы. Сүт өнімдерінің сапасы. Қауіпсіздік талаптары. Санитариялық гигиеналық талаптар.

2-ші тақырып. **Ет және сүт өнімдерін санитариялық сараптау әдістері** Сүт өндірісінің гигиенасы және ветеринариялық-санитариялық сараптамасы. Зертханалық зерттеулер үшін ет пен сүттен сынама алу ережелері, сапаны бақылаудың заманауи әдістері

3-ші тақырып. **Ет және сүт өнімдерінде кездесетін қауіпті факторлар** Патогендік микроорганизмдер. Химиялық заттар. Микробиологиялық қауіптер. Токсиндер. Микотоксиндер, пестицидтер, радионуклидтер және антибиотиктердің сүттің сапасы мен тағамдық құндылығына әсері. Шартты-патогенді микрофлора тудыратын тағамдық токсикоинфекциялар

4-ші тақырып. **Ет өнімдерін санитариялық сараптау** Етті алғашқы өңдеу. Еттің жарамдылығын анықтау. Ет өнімдерін сақтау және тасымалдау. Еттің морфологиялық және химиялық құрамы және тауартануы. Етті сақтау кезінде болатын өзгерістер (липохроматоз, меланоз, жетілмеген жануарлардың еті). Еттің түрлік тиесілігін анықтау (анатомо-морфологиялық және физика-химиялық көрсеткіштер).

5-ші тақырып. **Сүт өнімдерін ветеринариялық-санитариялық сараптау** Сүттің сапасын бақылау. Сүт өнімдерінің өндірілуі және өңделуі. Сүт өнімдерінің құрамын талдау. Сүт өнімдерін сақтау.

6-ші тақырып. **Ет және сүт өнімдерінің қауіпсіздігі мен сапасын бақылаудың заңдық негіздері.** Қазақстандағы ветеринариялық заңдар мен нормативтік құжаттар. Халықаралық стандарттар. Санитариялық-эпидемиологиялық бақылау. Кодекс Алиментариус.

7-ші тақырып. **Ет және сүт өнімдеріндегі химиялық, биологиялық және физикалық қауіпті заттар.** Химиялық заттар. Биологиялық қауіпті заттар. Физикалық қауіпті заттар. Қауіпсіз тағам өнімдерін өндірудің экологиялық аспектілері. ҚТСБН (ХАССП) мақсататы мен міндеттері. ҚТСБН(ХАССП) принциптері.

2.2. Жануар тектес өнімдерді экспорттау және импорттау кезіндегі ветеринариялық-санитариялық бақылау

1-ші тақырып. **Жануар тектес өнімдерді экспорттау және импорттаудың жалпы талаптары.** Ветеринариялық-санитариялық бақылау негіздері. Халықаралық сауда талаптары. Өнімдердің қауіпсіздігі мен сапасы. Құжаттамалық бақылау. Шекарадан өту кезінде бақылаудағы жүктерді ветеринариялық-санитариялық бақылау. Тасымалдаудың экспорттық, импорттық және транзиттік операциялары.

2-ші тақырып. **Экспортталатын жануар тектес өнімдерді ветеринариялық бақылау.** Экспортқа қойылатын талаптар. Ветеринариялық сертификаттау.

Шекарадағы және көліктегі ветеринариялық-санитариялық бақылау. Өнімнің шығу тегін анықтау. Карантиндік шаралар.

3-ші тақырып. **Импортталатын жануар тектес өнімдерді ветеринариялық бақылау.** Импорттық бақылау ережелері. Шекаралық ветеринариялық тексеру. Өнім сапасын бағалау. Қауіпті өнімдерді анықтау. Импорттық-экспорттық іс-шаралар кезіндегі ветеринариялық санитария.

4-ші тақырып. **Ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізу тәртібі** Сараптама әдістері. Лабораториялық зерттеулер. Микробиологиялық және химиялық талдау. Нәтижелерді бағалау.

5-ші тақырып. **Халықаралық ветеринариялық стандарттар және талаптар** Халықаралық нормалар. Ветеринариялық сертификаттар. Саудадағы санитариялық талаптар. Сәйкестік бақылау.

6-шы тақырып. **Жануар тектес өнімдердегі қауіптер және тәуекелдерді басқару.** Биологиялық қауіптер. Химиялық қауіптер. Физикалық қауіптер. Тәуекелдерді бағалау және алдын алу шаралары.

7-ші тақырып. **Шекаралық ветеринариялық бақылау және қадағалау жүйесі.** Бақылау бекеттерінің жұмысы. Тексеру процедуралары. Құжаттарды тексеру. Заң бұзушылықтарды анықтау және шара қолдану. Кеден одағының кедендік аумағы арқылы бақылаудағы өнімдерді транзиттеу кезінде, ветеринариялық бақылаудың ерекшеліктері.

2.3. Ветеринариялық қадағалау объектілеріндегі ветеринариялық-санитариялық бақылау

1-ші тақырып. **Ветеринариялық қадағалау объектілеріндегі ветеринариялық-санитариялық бақылаудың жалпы негіздері** Ветеринариялық қадағалау ұғымы. Бақылау объектілері. Санитариялық талаптар. Мемлекеттік қадағалау жүйесі. Қазақстан Республикасында өнімнің қауіпсіздігін мемлекеттік ветеринариялық бақылау. ҚР шекарасын жұқпалы аурулардың енуінен қорғау.

2-ші тақырып. **Ветеринариялық қадағалау объектілерінің түрлері** Мал шаруашылығы нысандары. Сою пункттері мен ет комбинаттары. Сүт фермалары. Өңдеу кәсіпорындары.

3-ші тақырып. **Объектілердегі санитариялық-гигиеналық талаптар** Тазалық талаптары. Дезинфекция, дезинсекция, дератизация. Өндірістік гигиена. Қызметкерлердің жеке гигиенасы.

4-ші тақырып. **Ветеринариялық-санитариялық бақылау жүргізу әдістері** Клиникалық тексеру. Лабораториялық зерттеу. Органолептикалық бағалау. Құжаттық бақылау.

5-ші тақырып. **Жануар тектес өнімдерді объектілерде бақылау** Етті тексеру. Сүтті тексеру. Өнім сапасын бағалау. Жарамсыз өнімдерді анықтау.

6-ші тақырып. **Жұқпалы аурулардың алдын алу және бақылау** Карантин шаралары. Вакцинация. Ауруларды анықтау. Индетке қарсы шаралар.

2.4. Мал шаруашылығы және құс шаруашылығы өнімдерінің микробиологиялық бақылауы

1-ші тақырып. Мал және құс шаруашылығы өнімдерінің микробиологиялық бақылауының негіздері

Микробиологиялық бақылау ұғымы. Азық-түлікті сақтау кезеңінде мал және құс шаруашылығы өнімдерін микробиологиялық бақылау. Өнім қауіпсіздігі. Микроорганизмдердің рөлі. Санитариялық талаптар.

2-ші тақырып. Өнімдердегі микроорганизмдердің түрлері
Патогендік микроорганизмдер. Шартты-патогендік микроорганизмдер. Сапрофитті микрофлора. Вирустар мен саңырауқұлақтар. Жұмыртқаны қайта өңдеу өнімдерін микробиологиялық бақылау.

3-ші тақырып. Ет өнімдерінің микробиологиялық бақылауы
Еттің ластану көздері. Бактериологиялық зерттеу. Санитариялық бағалау. Жарамдылығын анықтау. Жылқы етінен жасалған қазақтың ұлттық өнімдерін микробиологиялық бақылау

4-ші тақырып. Құс өнімдерінің микробиологиялық бақылауы
Құс етін тексеру. Жұмыртқаның микробиологиялық жағдайы. Ластану факторлары. Сақтау талаптары.

5-ші тақырып. Сүт және сүт өнімдерінің микробиологиялық бақылауы
Сүттің микрофлорасы. Бактериялық ластану. Пастерлеу тиімділігі. Өнім сапасын бағалау. Сүтті микробиологиялық бақылау

2.5. Ветеринариялық санитариядағы дезинфекция

1-ші тақырып. Ветеринариялық санитариядағы дезинфекцияның жалпы негіздері. Дезинфекция ұғымы. Мақсаты мен маңызы. Инфекция көздері. Санитариялық талаптар. Контаминант-микроорганизмдер және олардың өндіріске түсу жолдары. Өндірістегі микробиологиялық бақылау схемасы.

2-ші тақырып. Дезинфекция түрлері. Профилактикалық дезинфекция. Ағымдағы дезинфекция. Қорытынды дезинфекция. Жоспарлы және мәжбүрлі дезинфекция. Стерилизациядан бұрын консервілерді бактериологиялық зерттеу әдістері. Дезинфекцияның физикалық әдісі.

3-ші тақырып. Дезинфекциялық құралдар. Химиялық заттар. Физикалық әдістер. Биологиялық әдістер. Қолдану ерекшеліктері. Физикалық және биологиялық дезинфекциялық заттар

4-ші тақырып. Дезинфекция жүргізу әдістері
Ылғалды әдіс. Аэрозольді әдіс. Газбен залалсыздандыру. Күйдіру және қайнату әдістері.

5-ші тақырып. Мал шаруашылығы нысандарында дезинфекция жүргізу
Қора-жайларды дезинфекциялау. Жабдықтарды өңдеу. Көлік құралдарын залалсыздандыру. Өндірістік аумақтарды тазалау.

2.6. Жануарлардың жұқпалы аурулары

1-ші тақырып. **Жануарлардың жұқпалы ауруларының жалпы негіздері**
Жұқпалы ауру ұғымы. Эпизоотологиялық ерекшеліктері. Ауру көздері мен таралу жолдары. Қауіп факторлары. Инфекциялық процестің дамуы

2-ші тақырып. **Бактериалды жұқпалы аурулар**
Сальмонеллез. Туберкулез. Бруцеллез. Қой және сиырдың басқа да бактериалды аурулары. Зооноздық инфекциялардың эпизоотологиялық ерекшеліктері

3-ші тақырып. **Вирустық жұқпалы аурулар**
Құс тұмауы. Ауыр жұқпалы гепатиттер. Пастереллез және мал шаруашылығы вирустық инфекциялары.

4-ші тақырып. **Паразитарлық жұқпалы аурулар**
Трихинеллез. Криптоспоридиоз. Гельминтоздар. Инвазиялық аурулардың алдын алу.

5-ші тақырып. **Саңырауқұлақтық (микоздық) жұқпалы аурулар**
Микоздар және тері аурулары. Эпидемиологиялық сипаттамасы. Зиян деңгейі. Алдын алу шаралары.

6-ші тақырып. **Жұқпалы аурулардың алдын алу және бақылау шаралары**
Вакцинация. Карантиндік шаралар. Санитариялық-ветеринариялық режим. Эпизоотиялық бақылау. Өртүрлі вакцина түрлері. Антибиотиктерге төзімділік. Мал шаруашылығындағы биоқауіпсіздіктің заманауи тәсілдері

2.7. Инвазиялық аурулар (паразитология).

1-ші тақырып. **Инвазиялық аурулардың жалпы негіздері**
Инвазиялық ауру ұғымы. Паразиттердің түрлері. Жұқпаның көзі мен таралу жолдары. Эпизоотологиялық ерекшеліктері. Гельминтоздарды зертханалық диагностикалау әдістері (копрологиялық, серологиялық, молекулалық)

2-ші тақырып. **Гельминтоздар**
Сиыр және қойдағы нематодоздар. Цестодоздар. Трематодоздар. Патогенезі мен клиникалық көріністері. Паразитарлық инфекцияларды бақылауда санитарлық-гигиеналық шаралардың маңызы. Өнеркәсіптік мал шаруашылығы жағдайында паразиттермен күресудің кешенді шаралары.

3-ші тақырып. **Протозойлық аурулар**
Трихомоноз. Кокцидиоз. Токсоплазмоз. Аурулардың таралу жолдары және қауіп факторлары. Климаттық факторлардың паразитарлық аурулардың таралуына әсері

4-ші тақырып. **Эктопаразиттік аурулар**
Құмырсқа, бит, кенелер. Жануарларға әсері. Клиникалық белгілері. Алдын алу және бақылау шаралары. Қазіргі антигельминттік препараттарды әсер ету механизмі мен тиімділігі

2.8. **Ішкі жұқпалы емес аурулар.** 1-ші тақырып. **Ішкі жұқпалы емес аурулардың жалпы негіздері.** Ауру ұғымы. Эндогенді және экзогенді факторлар. Аурулардың патогенезі. Қауіп факторлары. Фармакотерапия мен дәрі-дәрмексіз емдеу әдістерінің тиімділігі. Зат алмасу ауруларын диагностикалаудың заманауи тәсілдері. Өртүрлі жануар түрлеріндегі тыныс алу жүйесі ауруларын диагностикалау

2-ші тақырып. **Метаболикалық және қоректік аурулар**
Витамин және минерал тапшылығы. Ас қорыту бұзылыстары. Майлану және энергетикалық бұзылыстар. Зат алмасу ауруларын диагностикалаудың заманауи тәсілдері (клиникалық, биохимиялық, аспаптық)

3-ші тақырып. **Эндокриндік аурулар**
Сүт безінің ферменттік және гормондық бұзылыстары. Тимус және бүйрек үсті бездері аурулары.

4-ші тақырып. **Қан және лимфа жүйесінің аурулары**
Анемия. Лейкоз. Қан құрамы мен иммундық жүйенің бұзылыстары. Жануарларда жүрек-қантамыр ауруларының даму механизмдері

5-ші тақырып. **Сүйек, бұлшықет және жүйке жүйесі аурулары**
Остеопороз, рахит. Бұлшықет атрофиясы. Невропатиялар. Параличтер. Стресс-факторлардың соматикалық аурулардың дамуына әсері.

6-ші тақырып. **Жүйелі уыттанулар және токсикоздар**
Химиялық және биологиялық токсиндер. Өндірістік уыттанулар. Симптомдар мен алдын алу.

2.9. Ветеринариялық микробиология және иммунология

1-ші тақырып. **Ветеринариялық микробиологияның негіздері**
Микроорганизм ұғымы. Ветеринариялық маңызы. Патогендік және сапрофиттік микроорганизмдер. Эпизоотологиялық ерекшеліктері.

2-ші тақырып. **Бактериология**
Жануарлардың бактериалды аурулары. Патогендік бактериялар. Диагностика әдістері. Алдын алу шаралары. Микроорганизмдерді бөліп алу және идентификациялаудың заманауи әдістері

3-ші тақырып. **Вирустар және вирусология**
Жануарлардың вирустық инфекциялары. Вирустық патогенез. Вакцинация әдістері. Вирустық ауруларды бақылау. Инфекцияларды диагностикалаудың серологиялық әдістері. Бактериялар, вирустар және саңырауқұлақтардың антигендік құрылымы

4-ші тақырып. **Иммунология негіздері**
Иммунитет ұғымы. Антиген және антидене. Туа біткен және алынған иммунитет. Иммунологиялық реакциялар. Инфекцияларға қарсы қорғаныста туа біткен иммунитеттің рөлі. Иммундық жауапты реттеудегі цитокиндердің рөлі.

2.10. Ветеринариялық эпизоотология және эпидемиология

1-ші тақырып. **Ветеринариялық эпизоотологияның жалпы негіздері**
Эпизоотия ұғымы. Аурулардың таралу заңдылықтары. Жануар популяцияларының эпизоотиялық жағдайы. One Health тәсілінің маңызы.

2-ші тақырып. **Эпидемиология негіздері**
Эпидемиологиялық процесс. Аурудың қоздырғыштары. Таралу жолдары. Қауіп факторлары. «Инфекция резервуары» ұғымы.

3-ші тақырып. **Жұқпалы ауруларды эпизоотиялық зерттеу**
Ауру ошақтарын анықтау. Популяциялық бақылау. Эпизоотиялық мониторинг әдістері. Өртүрлі елдердегі эпизоотологиялық мониторинг тәсілдері

4-ші тақырып. **Инвазиялық және паразитарлық ауруларды эпидемиологиясы**

Гельминтоздар, протозойлық және эктопаразиттік аурулар. Ауруларды таралу жолдары. Алдын алу шаралары. Эпизоотологиялық талдау әдістері

5-ші тақырып. **Эпизоотиялық бақылау әдістері**
Клиникалық бақылау. Лабораториялық зерттеу. Санитариялық-ветеринариялық тексеру. Карантиндік және шектеу шараларының тиімділігі. Инфекциялық ауруларды жою және бақылау стратегиялары.

2.11. Ветеринариядағы заманауи диагностика әдістері

1-ші тақырып. **Заманауи ветеринариялық диагностика әдістерінің негіздері**
Диагностика ұғымы. Мақсаты мен міндеттері. Ауруларды ерте анықтаудың маңызы. Диагностикадағы цифрлық технологиялар мен жасанды интеллекттің рөлі. Далалық жағдайда экспресс-тесттерді қолдану мүмкіндігі. Мультиплекстік диагностиканың мүмкіндіктері

2-ші тақырып. **Лабораториялық диагностика әдістері**
Микробиологиялық зерттеу. Химиялық талдау. Серологиялық және молекулалық әдістер. Паразитарлық ауруларды диагностикалаудың заманауи әдістері.

3-ші тақырып. **Молекулалық және генетикалық диагностика**
ПТР (полимеразды тізбекті реакция). Полимеразды тізбекті реакция (ПТР) әдісі. Генетикалық маркерлерді анықтау. ДНҚ және РНҚ талдау әдістері.

4-ші тақырып. **Иммунологиялық диагностика әдістері**
Антиденелерді анықтау. ELISA, агглютинация және иммунофлюоресценция әдістері. Вакцинацияның тиімділігін бағалау.

3. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

1. Қожабергенов М.К. Ет және сүт өнімдерінің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы. – Алматы: Эверо, 2020. – 320 б.
 2. Әбдірешов Қ.А. Ветеринариялық-санитариялық сараптау негіздері. – Алматы, 2019. – 280 б.
 3. Сейітов З.С. Халықаралық ветеринариялық бақылау. – Астана, 2021. – 240 б.
 4. Қасымов Е.К. Ветеринариялық қадағалау және биологиялық қауіпсіздік. – Алматы, 2022. – 310 б.
 5. Нұртаев М.Н. Ветеринариялық бақылау және қадағалау. – Алматы, 2020. – 26 б.
 6. Омаров Р.Ә. Ветеринариялық санитария. – Алматы, 2018. – 330 б.
 7. Жүнісов Қ.Ж. Мал шаруашылығы өнімдерінің микробиологиялық қауіпсіздігі. – Алматы, 2021. – 295 б.
 8. Ахметов К.А. Ветеринариялық микробиология және иммунология. – Алматы: Эверо, 2021. – 420 б.
 9. Қасымов Е.К. Ветеринариялық санитариядағы дезинфекция және дезинсекция. – Алматы, 2018. – 240 б.
 10. Төлеубаев Б.Т. Биологиялық қауіпсіздік және дезинфекция. – Астана, 2021. – 260 б.
 11. Төлеубаев Б.Т. Жануарлардың жұқпалы аурулары. – Алматы, 2020. – 510 б.
 12. Әбдірахманов С.К. Инфекциялық аурулар эпизоотологиясы. – Астана, 2021. – 340 б.
 13. Нұртаев М.Н. Инвазиялық аурулар. – Алматы, 2021. – 400 б.
 14. Әлібеков Т.С. Ветеринариялық паразитология. – Алматы, 2019. – 360 б.
 15. Омаров Р.Ә. Ішкі жұқпалы емес аурулар. – Алматы, 2019. – 530 б.
 16. Қожанов С.А. Жануарлардың терапиялық аурулары. – Астана, 2020. – 410 б.
 17. Сейітов З.С. Иммунология негіздері. – Алматы, 2020. – 280 б.
 18. Әбдірахманов С.К. Ветеринариялық эпизоотология және эпидемиология. – Астана, 2022. – 360 б.
 19. Төлеубаев Б.Т. Эпизоотиялық мониторинг негіздері. – Алматы, 2021. – 250 б.
- Қазіргі ветеринариядағы диагностиканың молекулалық әдістері (ПТР, ELISA және т.б.). – Астана, 2023. – 270 б.
20. Сейітов З.С. Ветеринариялық зертханалық диагностика. – Алматы, 2022. – 300 б.
 21. Смирнов А.М. Ветеринарно-санитарная экспертиза мяса и молока. – Москва: КолосС, 2020. – 480 с.
 22. Житенко П.В. Ветеринарно-санитарная экспертиза продуктов животноводства. – Санкт-Петербург: Лань, 2019. – 350 с.
 23. Кузнецов А.Ф. Ветеринарно-санитарный контроль при экспорте и импорте продукции животного происхождения. – Санкт-Петербург: Лань, 2021. – 350 с.

ФП 042-2.07-2026	№ 1 басылым 02.03.2026 ж.	11 беттің 11-і
------------------	------------------------------	----------------

24. Макаров В.А. Ветеринарная санитария. – Москва: Агропромиздат,2019. – 41с.

25. Поляков А.А. Ветеринарно-санитарный контроль на объектах надзора. – Москва, 2021. – 300 с.

26. Шевченко А.А. Микробиологический контроль продукции животноводства и птицеводства. – Москва, 2019. – 310 с.

27. Сидоров М.А. Ветеринарная микробиология и иммунология. – Москва: Академия, 2020. – 560 с.

28. Бессарабов Б.Ф. Паразитология и инвазионные болезни животных. – Санкт-Петербург: Лань, 2022. – 450 с.

29. Акбаев М.Ш. Паразитология и инвазионные болезни сельскохозяйственных животных. – Москва, 2021. – 520 с.

30. Данилевский В.М. Внутренние незаразные болезни животных. – Москва, 2020. – 700 с.